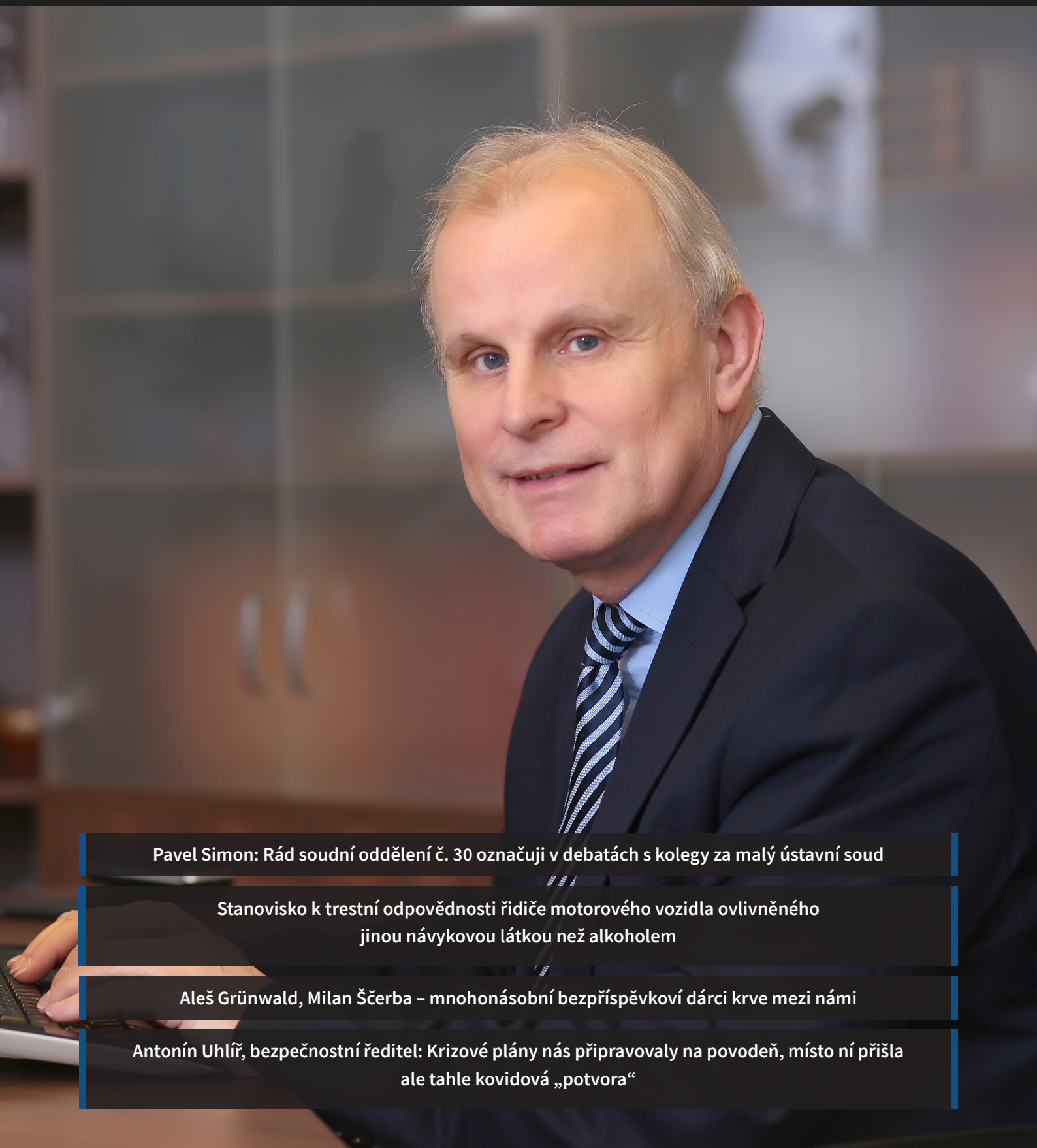

AEQUITAS

INTERNETOVÝ ČTVRTLETNÍK NEJVYŠŠÍHO SOUDU

Pavel Simon: Rád soudní oddělení č. 30 označuji v debatách s kolegy za malý ústavní soud

Stanovisko k trestní odpovědnosti řidiče motorového vozidla ovlivněného jinou návykovou látkou než alkoholem

Aleš Grünwald, Milan Ščerba – mnohonásobní bezpříspěvkoví dárce krve mezi námi

Antonín Uhlíř, bezpečnostní ředitel: Krizové plány nás připravovaly na povodeň, místo ní přišla ale tahle kovidová „potvora“

ÚVODNÍ SLOVO

předsedy Nejvyššího soudu

Na konci roku se sluší bilancovat. Je to obvyklé, logické a tak trochu se to předpokládá. Výměnou kalendáře za nový, s jeho nepopsanými listy, vždy symbolicky startujeme další období. Jenomže já mám před koncem roku 2020 pocit, a jistě nejsem sám, že tentokrát to bude všechno trochu jinak. Nelze hodnotit bitvu, a naše zápolení s nemocí Covid-19 není ničím jiným, když jsme ještě zdaleka nevyhráli. Opatření proti pandemii dnes přitom ovlivňují snad všechny aspekty našeho života.

I do nového roku si tak poneseme v soukromém a pracovním životě veškeré nepříjemnosti či komplikace, které nám koronavirová pandemie přináší. Patrně bude i nadále trvat omezení styku soudních funkcionářů a zaměstnanců s veřejností, nebudeme se prozatím moci osobně účastnit domácích a mezinárodních odborných akcí, zasedání, konferencí nebo seminářů. Nacházíme se tedy na konci roku paradoxně v období, kdy nelze zakleknout na pomyslnou startovací čáru a s čistým štítem bez zatížení minulostí odstartovat rok 2021. Nelze proto ani detailněji plánovat, co bychom rádi vykonali v příštích dvanácti měsících. Upřímně, pořádný výkon nás všech si zaslouží už jen to, aby koronavirová pandemie co nejméně ovlivnila rozhodovací činnost, především její rychlost. Zatím si snad vedeme dobře, ale situace se pořád vyvíjí.

Nejvyšší soud opouští na přelomu roku jedna soudkyně a čtyři soudci. I loučení s nimi bylo tentokrát poněkud komornější, rád tedy využívám této příležitosti, abych jim ještě jednou veřejně poděkoval za mimořádnou mnohaletou kvalitní práci pro Nejvyšší soud a jejich zásluhy pro výkon spravedlnosti. Právě oni se velkou měrou zasloužili o dobré jméno Nejvyššího soudu, vždyť tu pracovali patnáct, dvacet, i více, let. Především v doktoru Michalu Miklášovi, předsedovi senátního oddělení č. 7, kam patřím i já, jsem osobně po svém příchodu do Brna našel jednoho z trpělivých a laskavých učitelů. Zároveň se těším na nové kolegy, jednu soudkyni a dva soudce, kteří budou k Nejvyššímu soudu natrvalo přeloženi už od 1. ledna. Věřím, že vzhledem k jejich vynikající práci, kterou předvedli jako soudci stážísté, budou přínosem pro budoucnost Nejvyššího soudu. Jako předseda soudu se budu snažit, aby měli pro svoji zodpovědnou práci co nejlepší podmínky.

Za všechno dobré, co v minulých deseti letech pro Nejvyšší soud vykonal, upřímně děkuji doktoru Romanu Fialovi, který po skončení funkčního období místopředsedy bude od ledna pokračovat v práci jako předseda senátu civilního kolegia. Byl to právě on, kdo soud na jaře zdárně provedl prvními měsíci pandemie a po mém květnovém nástupu do funkce mi byl oporou a častým rádčem. Víím, že potřebnou pomoc je připraven poskytnout i svému nástupci, novému místopředsedovi Nejvyššího soudu, kterého nám pan prezident snad v brzké době vybere a jmenuje.

Závěrem chci popřát nám všem, abychom si v roce 2021 užívali více zdraví, osobních setkání bez roušek a dvoumetrových odstupů, aby se nám rychle zahojily všechny rány, které přinesla a přináší dnešní nelehká doba.

JUDr. Petr Angyalossy, Ph.D.

Foto na titulní straně: JUDr. František Púry, Ph.D., bude po vypršení předchozího pětiletého funkčního období i nadále pokračovat v čele trestního kolegia Nejvyššího soudu jako jeho předseda. Opětovně jej do funkce od 1. ledna 2021 jmenoval předseda Nejvyššího soudu JUDr. Petr Angyalossy, Ph.D.

ROZHOVOR

PAVEL SIMON

„Rád soudní oddělení č. 30 označuji v debatách s kolegy za malý ústavní soud.“

JUDr. Pavel Simon – kandidát na soudce ESLP ve Štrasburku

JUDr. Pavel Simon (*1975)

- Vystudoval Právnickou fakultu Západočeské univerzity v Plzni
- Soudcem je od roku 2001, kdy se rovněž stal předsedou senátu Okresního soudu v Tachově.
- Od roku 2003 byl předsedou senátu Okresního soudu v Chebu.
- V roce 2010 nastoupil na stáž k Nejvyššímu soudu, kam byl natrvalo přeřazen v roce 2012.

Při pohledu do médií v době před hlasováním komise, která vás vybrala za jednoho z kandidátů na budoucího soudce ESLP za Českou republiku, se mohlo zdát, že nepatříte mezi favority. Za ty byli jistě vnímáni soudkyně Ústavního soudu Kateřina Šimáčková a Nejvyšší státní zástupce Pavel Zeman. Pro leckoho mohlo být tedy překvapením, že jedním ze tří kandidátů,

kteří postoupili ve výběrovém řízení dále, jste se stal s přehledem i Vy, a to snad také jako nejlépe hodnocený kandidát.

Jsem upřímně rád, že jsem do výběrového řízení nešel v očích veřejnosti a médií z pozice favorita, protože to je opravdu nevděčná role. Na druhou stranu si nemyslím, že by zrovna moje volba měla být pro někoho překvapením.

Z čeho tak usuzujete?

Především proto, že jsem již mnoho let pravidelně zařazován vládou na seznam ad hod soudců ESLP. Z tohoto seznamu vybírá předseda ESLP soudce pro rozhodnutí konkrétní věci v případě, kdy je stálý soudce za určitý stát z rozhodování vyloučen. Na seznamu je za ČR pět osob, jejichž mimořádná odbornost, ale i lidské kvality je předurčují k tomu, aby vyhověly vysokým požadavkům kladeným na soudce ESLP. Určitě stojí za povšimnutí, že na daném seznamu z kandidátů, kteří ve výběrovém řízení uspěli, je vedle mě právě ještě paní doktorka Šimáčková. Za sebe považuji za přirozené, že se právě my dva o funkci soudce ESLP ucházíme a že jsme byli komisí vybráni.

K ESLP a k problematice ochrany lidských práv máte tedy už více let blíže, než by méně zasvěcená laická veřejnost tušila.

Problematice ochrany lidských práv se věnuji již od svého nástupu na Nejvyšší soud v roce 2010 v rámci sporů vedených proti státu z důvodu újmy způsobené výkonem veřejné moci. Rád soudní oddělení č. 30, kterého mám tu čest být řídícím předsedou, označuji v debatách s kolegy za malý ústavní soud. Vycházím totiž z přesvědčení, že je to primárně obecná justice, na jejímž vrcholu Nejvyšší soud stojí, kdo má poskytovat ochranu lidských právům a základním svobodám a nikdo by neměl být nucen čekat na to, až se ho zastane Ústavní soud, nebo snad dokonce až Evropský soud pro lidská práva. Otázka: "Jak by tuto věc posoudil Ústavní soud nebo ESLP?" je otázkou, kterou si při našem rozhodování kladu pravidelně a je jasné, že bez znalosti judikatury obou těchto vrcholných soudů si na ni nelze odpovědět.

Jak často se nyní při rozhodování v senátu č. 30 Nejvyššího soudu setkáváte s judikaturou ESLP?

Když jsem na Nejvyšší soud přišel, dostal jsem na starost agendu odškodnění nepřiměřené délky řízení. V té době téměř neexistovala, s výjimkou asi dvou rozhodnutí, judikatura NS k této problematice. S mým tehdejší předsedou senátu a dnes váženým kolegou Františkem Ištvánkem jsme museli judikaturu vystavět od základů, a to tak, aby byla v souladu s rozhodováním ESLP v daných věcech a aby se poškozeným dostalo národního prostředku nápravy, jak to vyžaduje čl. 13 Úmluvy. Práce s judikaturou ESLP pro nás tedy byla denním chlebem. Řekl bych, že se nám podařilo problematiku odškodňování nepřiměřené délky řízení dostatečně projudikovat, a tak jsme se mohli začít zabývat i jinými spory, které se v mezidobí objevily. Pro některé z nich je judikatura ESLP zásadní, jinde ji nelze použít, protože spor věcně nespadá do působnosti Úmluvy. Obecně ale platí, že tam, kde je judikatura ESLP použitelná, se snažíme rozhodovat v souladu s ní, nemáme-li zásadní důvody pro to, abychom se od ní odchýlili.

Myslíte si, že je žádoucí, aby se Nejvyšší soud odchyloval od judikatury ESLP, jak uvádíte?

Myslím si, že to není žádoucí tam, kde je judikatura ustálená a podpořená řádnou argumentací. V takovém případě bychom šli hlavou proti zdi, ke škodě účastníků řízení. To by opravdu žádný smysl nemělo a naše vnitřní přesvědčení o případné nesprávnosti zvoleného řešení tady nehraje žádnou roli. Na druhou stranu existují rozhodnutí ESLP, ve kterých nám přijde, že nebyly dostatečně zváženy všechny argumenty a kde jsme přesvědčeni, že by ESLP po jejich zvážení rozhodl jinak. Navíc u ESLP nejde vždy hovořit o zcela ustálené a konzistentní judikatuře. V takovém případě by NS měl přijmout rozhodnutí podpořené jeho vlastní

argumentací a pečlivě vysvětlit, proč judikaturu ESLP nepoužil.

Ostatně stejný postoj zastávám i ve vztahu k Ústavnímu soudu. Kdo jiný, než Nejvyšší soud, by měl být pro Ústavní soud partnerem v mezisoudním dialogu a snaže nalézt nejlépe vyvážené řešení určité právní otázky a kdo jiný, než NS, by se měl snažit ÚS přesvědčit o tom, že jím, míněno Ústavním soudem, zastávaný názor je nesprávný? Ostatně v minulosti se nám podařilo ÚS přesvědčit o nutnosti změny jeho nálezkové judikatury (např. stanoviskem Pl. ÚS 39/14-st.).

Jak často s judikaturou ESLP pracují české soudy na všech stupních soustavy?

Na tuto otázku nedokážu odpovědět objektivně, protože nemám k dispozici žádné statistiky, o které bych se mohl opřít. V případech námí nejčastěji přezkoumávaných rozhodnutí Městského soudu v Praze ale mohu říct, že s nimi tento soud, ale v prvním stupni i soudci a soudkyně na obvodních soudech, pracují pravidelně.

Mají dostatek možností ji nastudovat?

Dříve mohla být limitujícím faktorem skutečnost, že judikatura ESLP je dostupná jen ve francouzštině a angličtině. Dnes však máme k dispozici nejen komentář k Úmluvě, ale i překlady stěžejních rozhodnutí ESLP do češtiny zajištěné úřadem Vládního zmocněnce pro zastupování ČR před ESLP a publikované na webových stránkách Ministerstva spravedlnosti. Díky tomu se judikatura ESLP stala daleko více dostupnou a v důsledku toho i citovanou v soudních rozhodnutích.

Konečně k tomu nemalou měrou přispívá i Nejvyšší soud, který několikrát do roka vydává Výběr rozhodnutí ESLP. V něm jsou anotována podstatná rozhodnutí ESLP, která by měli naši soudci znát a jsou k nim připojovány komentáře členů redakční rady, které mám tu čest být členem a ve kterých se vysvětluje, proč zrovna dané rozhodnutí bylo vybráno k překladu a publikaci.

Můžete být konkrétní, v jakém rozhodnutí jste v poslední době judikaturu ESLP citoval?

Například v tuto chvíli připravujeme rozhodnutí, které se týká toho, zda je nesprávným úředním postupem, pokud osobě, která se hlásí k veganství, není ve vazbě zajištěna veganská strava. V něm se o judikaturu ESLP hodně opíráme.

Čím myslíte, že byste mohl právě Vy rozhodování ESLP obohatit? Může (kterýkoli) soudce díky svým individuálním vlastnostem a přístupům tuto „zaběhnutou instituci“ nějak ovlivnit?

Než odpovím na tyto otázky, je třeba zmínit potíže, které ESLP má, protože bez definování toho, v čem je problém, nemůžeme přijít s odpovídajícím řešením.

Fotografie ze slavnostní večeře u příležitosti návštěvy lady Hale, předsedkyně Nejvyššího soudu Spojeného království. Paní předsedkyně (sedící uprostřed vedle Pavla Simona) přiletěla na pozvání předsedy Nejvyššího soudu Pavla Šámala do Brna v červnu 2019 v doprovodu místopředsedy Nejvyššího soudu Spojeného království lorda Reeda a soudce lorda Kitchina.

ESLP se podařilo v minulých letech výrazně snížit obrovský počet nevyřízených věcí. Bohužel ale ke snížení došlo převážně u stížností, které bylo možno odmítnout pro nepřijatelnosti, tj. u věcí jednoduchých. Složitě kauzy, které na ESLP leží v řádech desítek tisíc, se vyřídit nepodařilo a jejich vyřizování se táhne roky. I pro ESLP přitom platí, že spravedlnost poskytnutá pozdě jako by nebyla poskytnuta vůbec.

Podle mě existují dvě možná řešení. Zaprvé výrazné zvýšení lidských zdrojů ESLP, tj. navýšení počtu soudců a pomocného aparátu. Obávám se ale, že pro to jednak nebude politická vůle u smluvních států a zadruhé by došlo k ještě většímu rozkolísání a nejednotnosti judikatury. Druhé řešení spočívá v omezení množiny stížností, které soud přijme k rozhodnutí. Chápu, že je pro každého soudce přirozené lákavé poskytovat individuální spravedlnost, považuje to za své poslání, ale obávám se, že tato snaha v případě nejvyšších soudů vede k paralýze systému, jenž má spravedlnost poskytovat. Přejde mi proto jako větší hodnota

spíše to, že bude ESLP rozhodovat zásadní kauzy, které se týkají systémových selhání orgánů smluvních států Úmluvy a tím jim pomůže, společně s dalšími orgány Rady Evropy, najít řešení, které zaručí ochranu základních práv a svobod, než aby se zabýval jednotlivostmi, u kterých sice také mohlo dojít k porušení Úmluvy, ale bez širokého dopadu, anebo nikoli zcela zásadním způsobem. Vycházím přitom z přesvědčení, že jsou to právě národní orgány, které mají ochranu základním právům a svobodám poskytovat a ESLP by měl zasáhnout jen ve výjimečných případech.

K druhé části vaší otázky si myslím, že dějiny a pokrok v nich jsou dějinami jednotlivců a nemyslím si, že bych na ESLP jakkoli zapadl. Už jen pro mou výšku kdekoli zapadám poměrně obtížně (úsměv). Na druhou stranu nejsem člověk, který by věřil v revoluce a nutnost neustálých překotných změn. Evoluce jako postupný a přirozený vývoj je mi daleko bližší. K tomu mám díky svému dlouhému působení na Nejvyšším soudu v režimu přezkumu připustnosti dovolání velmi vytříbenou schopnost sebeomezení

Pavel Simon přednášel loni mj. na konferenci The John Marshall Law School v Chicagu.

při rozhodování, kterou považuji za velmi důležitou. Tím si myslím, že bych mohl ke zlepšení situace ESLP přispět.

„Sebeomezení při rozhodování“, co tím konkrétně myslíte?

V rámci dovolacího přezkumu se smíme zabývat jen otázkami, které nám dovolatel předkládá. Nic jiného přezkoumat nesmíme (s několika málo zákonnými výjimkami). V nějaké věci mohou například vidět, že je nárok promlčen a žaloba měla být zamítnuta, ale nebyla a žalovaná překládá k dovolacímu přezkumu otázky, na kterých rozhodnutí odvolacího soudu nestojí, místo toho, aby napadla chybné posouzení námitky promlčení. Správné z hlediska rozhodnutí věci by bylo zrušit rozhodnutí odvolacího soudu, neboť chybně posoudil promlčení. Tím bych ale vykročil z mezí, které mi dává pro dovolací přezkum zákon. Za sebe s tímto omezením nemám žádnou potíž, protože jde o omezení, které má legitimní účel, spočívající právě v tom, aby nebyl Nejvyšší soud zahlcen, pokud by musel každou věc přezkoumat komplexně. Umím si ale představit, že někdo jiný by s tím potíž mohl mít, a to buď

proto, že chce spravedlnost v tom smyslu, jak on ji vnímá, poskytovat vždy, nebo proto, že je pro něj obtížné v režimu podobných omezení uvažovat a pracovat. Například kolegové z odvolacích soudů, kteří k nám přicházejí na stáž, s omezeným přezkumem mívají velkou potíž a trvá jim někdy i déle než rok, než se s ní naučí pracovat. Někteří to nevládnou vůbec. Právě širší poskytované ochrany i v bagatelních případech je podle mne jedním z důvodů, který dovedl ESLP k obrovskému množství nevyřízených věcí, kdy se ESLP stal obětí vlastního úspěchu. Myslím si, že je čas, aby se začal sebeomezovat v tom, které ze stížností přijme jako přijatelné k rozhodnutí. To ale není jen můj názor. Tímto směrem se ubírá i 15. protokol k Úmluvě a podle mě jde o směr jediný možný.

To skoro vypadá, jako byste nevnímal poskytování spravedlnosti za všech okolností jako smysl soudcovské práce?

Vždy jsem se řídil tím, že by soudce měl být schopen nalézt spravedlivé řešení, což pro mě znamená najít řešení obnovující

Mezinárodní konference „Závaznost soudních rozhodnutí“ (2017) a diskutující Pavel Simon, lord Jonatan Mance - místopředseda Nejvyššího soudu Spojeného království (vlevo) a soudce Nejvyššího soudu Spojeného království Michael Townley Featherstone Briggs, lord Briggs z Westbourne.

rovnováhu v určitém vztahu. Uvedu jednoduchý příklad. Osoba A půjčí osobě B peníze s tím, že je B má za týden vrátit. B je nevrátí a A bude čekat s žalobou tak dlouho, až uplyne promlčení doba. Když pak A zažaluje B, ten vznese námitku promlčení a soud žalobu zamítne. Je spravedlivé, aby A nedostal své peníze zpět, když je půjčil B a ten se zavázal mu je vrátit, nebo je spravedlivé, aby A peníze zpět nedostal, když si nechal svůj nárok promlčet? Na tuto otázku bude mít každý člověk jiný názor proto, že každý vnímá spravedlnost jinak. Proto mi nepřijde správné, když se soudce řídí vlastní představou spravedlnosti. Pro mě je spravedlnost výslednicí všech zapojených zájmů a hodnot zakotvených v právním řádu. Je to spravedlnost založená na hodnotách právního řádu, nikoli na hodnotách mých vlastních. Pokud má některý soudce tendenci poskytovat individuální spravedlnost, bývá to často právě jeho představa spravedlnosti, která ve svém důsledku nemusí odpovídat hodnotám, na nichž stojí právní řád. Takový soudce by třeba řekl, že B musí peníze vrátit bez ohledu na promlčení, protože dluhy se mají plnit. Tím ale zcela pomine jinou hodnotu, chráněnou promlčením, a tou je právní jistota.

Co Vás ve výběrovém řízení nyní bezprostředně čeká? A pokud uspějete, co bude dále ještě následovat?

Nyní předloží ministryně spravedlnosti prostřednictvím ministra zahraničních věcí návrh tří kandidátů Výboru ministrů Rady Evropy. Poradní orgán Výboru ministrů pro volbu soudců ESLP posoudí, jestli všichni kandidáti splňují požadavky na soudce ESLP, zejména po formální stránce a v případě výhrad tyto komunikuje vládě daného státu. Pokud by Výbor ministrů žádné výhrady proti české kandidátce neměl, bude o ní hlasovat vláda a následně předloží oficiální návrh tří kandidátů Parlamentnímu shromáždění Rady Evropy. V něm posoudí kandidatury ještě Výbor pro volbu soudců ESLP, který může pozvat kandidáty i k pohovoru a který následně jednotlivé kandidáty doporučí nebo nedoporučí a případně určí pořadí své preference ve vztahu ke každému z nich. O tom, kdo se stane novým českým soudcem ESLP následně rozhodne Parlamentní shromáždění Rady Evropy. Předpokládá se, že by to mohlo být v březnu nebo dubnu příští rok.

Kdy jste začal o kandidatuře na soudce ESLP uvažovat?

Na Nejvyšší soud jsem přišel krátce před svými 35. narozeninami a v určitém smyslu tak dosáhl vrcholu své kariéry ve velmi nízkém věku. Od té doby jsem se stal předsedou senátu, členem velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia, členem zvláštního senátu rozhodujícího spory o věcnou příslušnost, u kterého se střídám v roli jeho předsedy s předsedou Nejvyššího správního soudu Michalem Mazancem. Dalo by se proto říct, že jsem dosáhl vrcholu své kariéry, stále ještě ve velmi produktivním věku a získal řadu znalostí a zkušeností, které mohu nabídnout, a to je mojí hlavní motivací pro kandidaturu na soudce ESLP. Ostatně stejnou motivací, a to zkušenost s rozhodováním sporů z oblasti evropského mezinárodního práva soukromého jsem nabízel v rámci své kandidatury na soudce Evropského soudního dvora, kde jsem se ale umístil na pozici náhradníka Jana Passera, kterého tehdy komise vybrala. Rovněž bych mohl využít znalost francouzštiny, kterou jsem se naučil nedávno právě kvůli výběrovému řízení na soudce SDEU a která by se mi určitě hodila i ve Štrasburku.

Pokud bych tedy odešel z Nejvyššího soudu, kde jsem velmi spokojený, bylo by to právě proto, že si myslím, že mám ESLP co nabídnout z hlediska svých soudcovských a organizačních zkušeností a dovedností. Shodou okolností soudní oddělení 30 je řadu let nejvíce zatíženým soudním oddělením Nejvyššího soudu, takže i s prací pod extrémním tlakem vysokého počtu nedodělků a řízení oddělení, které mu musí čelit, mám velkou zkušenost.

Kdy jste se pro kandidaturu definitivně rozhodl a po poradě s kým?

O své možné kandidatuře jsem se radil s řadou svých kolegů, přátel a samozřejmě i s rodinou. Paradoxní na tom možná bylo, že jsem jim vysvětloval, proč kandidovat nebudu a oni mě přemlouvali, že bych kandidovat měl (úsměv), což se jim nakonec povedlo. Velkou roli v tom sehrála i moje paní, která je profesí frančtinářka, takže pro ni by přestěhování do Francie nepředstavovalo žádný problém. Francii mají rády i naše děti a některé její části znají, protože v ní pravidelně trávíme letní dovolenou.

Pokud byste měl stručně vysvětlit „euroskeptikovi“ smysl ESLP pro občana České republiky, čím byste argumentoval?

Předpokládám, že „euroskeptik“ by své pochybnosti vyjadřoval spíše vůči projektu Evropské unie, než Rady Evropy. Nejsem si proto jistý, jestli Rada Evropy někomu vadí (úsměv). Kdybych měl ale popsat její význam, jak jej vnímám, mluvil bych o významu lidských práv a základních svobod jako takových. Myšlenka základních práv není nová. Objevuje se už na konci 18. století, ale tenkrát rozhodně nebyla myšlenkou základních práv pro všechny a její realizace výrazně pokulhávala za skutečností. Opravdová vláda práva stojící na ochraně základních práv a svobod se objevuje až po 2. světové válce, kdy je mj. založena i Rada Evropy a přijata Úmluva o lidských právech a základních svobodách. Na ni v dalších letech navázaly její protokoly, které katalog chráněných práv a svobod ještě rozšířily.

Pro mě je tento příběh příběhem o důležitosti lidské důstojnosti a o tom, aby byla respektována, a to nejen ve vztahu stát - jednotlivec, ale i ve vztahu mezi lidmi navzájem. Pokud dokážeme respektovat důstojnost druhých lidí, i těch, kteří by nás mohli iritovat třeba proto, že se od nás liší svými názory nebo jinak, bude svět daleko lepším místem k životu pro všechny. Přijde mi, že právě o lepší místo k životu pro všechny bychom měli usilovat a katalogy základních práv a svobod v různých mezinárodních, ale i národních instrumentech, nám k tomu dávají příležitost.

Zároveň si ale myslím, že v ochraně lidských práv nemůžeme být naivní a nesmíme nečinně přihlížet tomu, mají-li být základní práva zneužita k účelům, kterým neslouží. Jako společnost bychom měli trvat na standardu ochrany základních práv, kterého jsme dosáhli, protože jde o velký úspěch v našem pokroku, ale stejně tak bychom měli být schopni si tento pokrok ubránit před těmi, kdo by nás o něj chtěli připravit.

Děkuji za rozhovor, přeji Vám v pokračujícím výběrovém řízení hodně štěstí.

Ptal se Petr Tomíček

JAK VZNIKALO STANOVISKO K TRESTNÍ ODPOVĚDNOSTI ŘIDIČE MOTOROVÉHO VOZIDLA OVLIVNĚNÉHO JINOU NÁVYKOVOU LÁTKOU NEŽ ALKOHOLEM

Trestní kolegium Nejvyššího soudu na svém zasedání 21. října 2020 jednomyslně schválilo stanovisko k trestní odpovědnosti řidiče motorového vozidla ovlivněného jinou návykovou látkou než alkoholem za přečin ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 tr. zákoníku. Nejen soudy tak dostávají do rukou jasně formulované podmínky, za kterých není třeba opatřit znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, ke zjištění stupně ovlivnění řidiče návykovou látkou. Samotné stanovisko kromě základní právní věty obsahuje podrobné odůvodnění, které vysvětluje, za jakých okolností se Nejvyšší soud pro jeho zaujetí rozhodl, z jakých podkladů vycházel, cituje i předchozí pokyny vydané k dané problematice, analyzuje dosavadní judikaturu. AEQUITAS se pokusí základní zlomové okamžiky vzniku stanoviska uvést v maximálně stručné podobě, přináší proto krátký rozhovor s vedoucím týmu, který vypracoval návrh stanoviska, a doplňuje takto k procesu jeho vzniku související informace.

Vedoucím týmu, který návrh stanoviska kolegiu ke schválení po přibližně půlroční práci předložil, je předseda senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu JUDr. Ivo Kouřil. Spolu s ním se na vzniku návrhu stanoviska podíleli předseda trestního kolegia JUDr. František Púry, Ph.D., předsedkyně senátu trestního kolegia JUDr. Milada Šámalová, předseda senátu trestního kolegia JUDr. Bc. Jiří Říha, Ph.D., a poradce oddělení dokumentace a judikatury prof. JUDr. Vladimír Kratochvíl, CSc.

Návrh na zaujetí stanoviska učinil dne 19. února 2020, tedy poslední den ve své funkci, někdejší předseda Nejvyššího soudu, dnes soudce Ústavního soudu, prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D. Dá se tedy říci, že iniciace stanoviska je poslední výraznou stopou profesora Pavla Šámala, kterou u Nejvyššího soudu zanechal. Pracovní tým byl ustanoven na jednání evidenčního senátu trestního kolegia dne 10. března 2020, jeho vedoucím byl předsedou trestního kolegia určen JUDr. Ivo Kouřil, který se netajil tím, že problematiku řidičů ovlivněných jinou návykovou látkou než alkoholem by měl Nejvyšší soud systematicky zpracovat. Vedení kolegia i celého soudu mělo tentýž názor. „Zvenčí“ k tomu opakovaně vyzýval i nejvyšší státní zástupce JUDr. Pavel Zeman.

Řešení trestní odpovědnosti osob řídících motorové vozidlo pod vlivem návykové látky není podle rozvrhu práce Nejvyššího soudu náplní činnosti senátu č. 11, specializovaného na drogovou problematiku. To je třeba vysvětlit těm, kdo jsou překvapeni, že v týmu nepracoval nikdo ze specializovaného „drogového“ senátu.

TEXT STANOVISKA

Řidič se nachází ve stavu vylučujícím způsobilost ve smyslu § 274 odst. 1 tr. zákoníku, pokud řídí motorové vozidlo po užití jiné návykové látky než alkoholu, jejíž koncentrace v krevním séru dosáhne nejméně níže uvedených hodnot:

- 10 ng/ml Delta-9-tetrahydrokanabinolu (9-THC)
- 150 ng/ml Methamfetaminu
- 150 ng/ml Amfetaminu
- 150 ng/ml 3,4-Methylenedioxyamfetaminu (MDMA)
- 150 ng/ml 3,4-Methylenedioxyamfetaminu (MDA)
- 75 ng/ml Kokainu
- 200 ng/ml Morfinu

Závěr o vině takového řidiče přečinem ohrožení pod vlivem návykové látky lze proto učinit již na podkladě zjištění o výši koncentrace příslušné návykové látky obsažené ve znaleckém posudku nebo odborném vyjádření z oboru zdravotnictví, odvětví toxikologie. V tomto případě není třeba opatřit znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, ke zjištění stupně ovlivnění řidiče návykovou látkou.

Ke zpracování znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, pro účely trestního řízení však bude nezbytné přistoupit zejména tehdy, bude-li

- a) přicházet v úvahu odlišná právní kvalifikace skutku závislá na posouzení otázky přičetnosti (např. trestný čin opilství podle § 360 tr. zákoníku z důvodu řidičem zaviněné nepřičetnosti způsobené užitím návykové látky), nebo
- b) třeba řešit otázku závislosti řidiče na návykových látkách v souvislosti s možností uložení ochranného opatření v podobě ochranného léčení, nebo
- c) zjištěno současné užití jiné návykové látky a alkoholu a závěr, že se řidič nachází ve stavu vylučujícím způsobilost, nebude odůvodněn již zjištěnou hladinou alkoholu v jeho krvi nebo hodnotou koncentrace jiné návykové látky v jeho krevním séru, popřípadě
- d) potřeba psychiatrického zkoumání řidiče odůvodněna jinými skutečnostmi (např. nestandardním chováním řidiče neodpovídajícím zjištěné menší koncentraci návykové látky apod.).

ROZHOVOR

IVO KOUŘIL

„S řidiči pod vlivem různých návykových látek se setkáváme denně po celé republice, o to víc jsem si uvědomoval, že je potřeba systematicky se tím problémem zabývat.“

JUDr. Ivo Kouřil

Zdánlivě se to zdá být jednoduché. Jestliže judikatura pracuje s limitním množstvím alkoholu v krvi řidiče, ze kterého dovodíme jeho trestní odpovědnost, nabízí se naprosto stejně postupovat u jiných návykových látek. Předpokládám správně, že to byla právě tato úvaha, která stála na začátku práce na stanovisku, o kterém se chystáme hovořit?

O důvodech a okolnostech vzniku stanoviska píšeme už v samotném úvodu jeho odůvodnění. Jiné návykové látky než alkohol, to znamená drogy, působí na každého jinak. I takzvaná křivka vyprchávání účinků není lineární jako u alkoholu, ale spíše exponenciální, s velkými individuálními rozdíly. To uvádí i jeden z posledních judikátů Nejvyššího soudu. Vyřešení zadaného problému, tj. zda lze o trestní odpovědnosti řidiče ovlivněného drogou rozhodnout bez znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, bylo proto primárně odvislé od zodpovězení základní otázky. Tou bylo, zda je vůbec možné stanovit pevnou kvantitativní hranici pro množství drogy v organismu, při jejímž dosažení lze mít bez dalšího za to, že řidič je ve stavu vylučujícím jeho způsobilost řídit motorové vozidlo. V návaznosti na ni následovala otázka, jestli je

přípustné, aby si v takovém případě soudy vystačily jen s odborným posudkem znalce z oboru zdravotnictví, odvětví toxikologie, aniž by bylo nezbytné další posouzení znalcem z odvětví psychiatrie, právě kvůli těm individuálním projevům drog. V případě, že takové řešení bude možné, bylo třeba, alespoň pro nejčastěji se vyskytující drogy, stanovit konkrétní hraniční hodnoty pro koncentrace účinných látek jednotlivých drog v krevním séru. Již z uvedeného je zřejmé, že při zpracování tohoto stanoviska se Nejvyšší soud nemohl obejít bez pomoci jiných institucí, jejichž odborné poznatky bylo třeba zjistit.

Stanovisko bylo schváleno osm měsíců poté, co Vám byla práce na něm zadána. To je poměrně rychle, uvážíme-li, kolik otázek bylo třeba řešit a s jakou pečlivostí jste k nim museli přistoupit.

Práce na stanovisku se ubírala ve dvou liniích. První bylo oslovení soudů nižších stupňů se žádostí o poskytnutí pokladových materiálů, které by umožnily podrobnou analýzu současného stavu rozhodování. Odůvodnění stanoviska podchycuje poznatky z více než 350 soudy zaslaných rozhodnutí, stejně jako poznatky z materiálů předložených Nejvyšším státním zastupitelstvím. Druhou linii představovalo získání odborných poznatků, které

Ivo Kouřil (vlevo) s kolegou ze „svého“ senátu č. 6 trestního kolegia Nejvyššího soudu Janem Engelmannem, zasedání Pléna Nejvyššího soudu.

byly pro zpracování stanoviska nezbytné. Musel být proveden dostatečně široký výběr oslovených institucí, aby jejich odpovědi bylo možno označit za reprezentující současný stav odborného vědění, a bylo třeba pro ně jasně formulovat otázky, aby odpověď na každou z nich byla vždy jednoznačná a dala se převést do stanoviska. Právě při jejich formulaci, stejně jako při koncipování právních vět stanoviska se projevil význam týmové práce. Návrh stanoviska byl zpracováván průběžně tak, aby k jeho předložení do připomínkového řízení mohlo dojít co nejdříve. Určitý čas bylo třeba poskytnout připomínkovým místům, jejichž podněty byly zapracovány do znění stanoviska.

Jak se problematika doposud odrážela v judikatuře Nejvyššího soudu?

Postupně se vyvíjela, zvláště v posledních deseti letech se právní názor Nejvyššího soudu ve vztahu k nutnosti vyžadovat znalecký posudek z odvětví psychiatrie dotvářel a modifikoval. V textu stanoviska citujeme několik zásadních judikátů Nejvyššího soudu od roku 2010 až prakticky do dneška, ve kterých byl posudek znalce z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, v zásadě vždy vyžadován. To ale hodně zjednodušuji. Státní zástupci nám přitom vytýkali, že přístup aplikovaný Nejvyšším soudem rezignuje na normativnost a typovost, jako jeden z hlavních atributů znaků

obsažených v zákonných skutkových podstatách trestných činů uvedených v trestním zákoníku. Vedle toho byly zaznamenány případy, kdy nižší soudy v některých částech republiky zpracování posudku znalce z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, nevyžadovaly. V roce 2014 se objevil i důležitý znalecký posudek Psychiatrické nemocnice Bohnice, který vymezil jednak hladiny metamfetaminu a delta 9-tetrahydrocannabinolu v séru, při jejichž dosažení sice dochází k ovlivnění řídicích schopností, avšak nikoli k vyloučení způsobilosti bezpečně řídit, a také hladiny, při jejichž dosažení dochází k nezpůsobilosti k řízení motorového vozidla. Orgány činné v přípravném řízení pak začaly, i když byly i výjimky, s odkazem na tento ústavní posudek, opírat trestní stíhání pouze o toxikologická zjištění.

Ve stejném roce 2014, jak rovněž připomíná stanovisko, bylo vydáno i nařízení vlády č. 41/2014 Sb., o stanovení jiných návykových látek a jejich limitních hodnot v krvi řidiče, při jejichž dosažení v krevním vzorku řidiče se řidič považuje za ovlivněného takovou návykovou látkou.

To bylo zásadní pro přestupková řízení, avšak v trestní rovině vyžadovalo přijetí podobného materiálu komplexnější přípravu. Pokusili se o to i samotní státní zástupci, a to v dubnu loňského roku formou vydání pokynu obecné povahy nejvyššího státního

Předseda trestního kolegia JUDr. František Púry, Ph.D., na snímku z jednání kolegia, které se kvůli koronavirové pandemii letos pravidelně koná ve velkém jednacím sále Nejvyššího soudu.

zástupce č. 5/2019. Ten stanovil hodnoty jiných návykových látek než alkoholu, při jejichž dosažení se osoba nachází ve stavu vylučujícím způsobilost vykonávat zaměstnání anebo jinou činnost, při které může dojít k ohrožení života, zdraví a anebo způsobení značné škody na majetku. Podle tohoto materiálu pak státní zastupitelství, byť ne všechna, postupovala v přípravném řízení. Soudy k tomu opět přistupovaly rozdílně, což my v odůvodnění stanoviska demonstrujeme na konkrétních příkladech. Některé soudy totiž akceptovaly výši limitů, stanovených zmíněnou „POPkou“ (red. pozn. – zkratka pro pokyn obecné povahy) nejvyššího státního zástupce, jiné naopak vracely věci zpět do stadia přípravného řízení s výslovným požadavkem na vypracování znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie.

Je na místě se zeptat, jak vnímali celou problematiku toxikologové, psychiatři anebo znalecké ústavy.

Rozdílně, někteří zastávali dokonce taktiku nulové tolerance, jiní naopak i u vyšších hodnot účinných látek v krvi zdůrazňovali individuální přístup ke každému řidiči. Právě rozdílnost jejich přístupu vedla i k rozdílným soudním rozhodováním, jak na to stanovisko poukazuje. O to více bylo pro mne překvapující, že námi oslovené instituce se jako celek dokázaly shodnout na podobných závěrech, což umožnilo přijetí tak potřebného sjednocujícího stanoviska.

Koho z odborníků jste tedy v souvislosti s přípravou stanoviska oslovili?

Protože bylo nutno znát názory odborníků z odvětví psychiatrie a toxikologie, obrátili jsme se se svými dotazy na znalecké ústavy zapsané v seznamu vedeném Ministerstvem spravedlnosti, které jsou oprávněny podávat znalecké posudky z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, toxikologie a soudního lékařství, kde rovněž znalci z odvětví toxikologie působí. Vyjma nich jsme obdrželi erudované odborné stanovisko od České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně – České společnosti soudního lékařství a soudní toxikologie. Ze zaslanych odpovědí bylo zřejmé, že jsme tyto instituce přesvědčili o naléhavosti potřeby vyřešení dané problematiky. Touto cestou bych jim proto chtěl poděkovat za jejich vstřícný přístup, bez něhož bychom nemohli zpracovat návrh stanoviska a ten pak schválit..

Opravdu se všichni více méně shodli, neměl někdo přece jen výrazně odlišný názor?

Byl to Národní ústav duševního zdraví, který se brání vztáhnout míru intoxikace a tedy stavu vylučujícího způsobilost k řízení vozidla, pouze k hladinám omamných a psychotropních látek v krvi či k určité dávce drogy. Za negativum považuje také časovou prodlevu mezi zadržením řidiče a provedením odběru krve. Toho jsme si samozřejmě i my vědomi.

Stále se bavíme o tom, co stanovisko vnese do soudních řízení, popř. přípravného řízení. Co byste vzkázal v souvislosti s jeho přijetím řidičům?

Lze očekávat, že zavedení právních závěrů stanoviska do praxe orgánů činných v trestním řízení se projeví v urychlení řízení, neboť vyjma případů ve stanovisku vymezených již nebude nezbytné vyhotovovat znalecké posudky z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie. To by mělo umožnit řešení věci formou zkráceného přípravného řízení. Pro řidiče se přijetím stanoviska dostává konkrétního důrazného varování, že nerespektování zákona o silničním provozu, konkrétně jeho ustanovení § 5 odst. 2 písm. a), b), může vést k jejich trestnímu postihu, a za jakých okolností, tj. při jaké míře jejich ovlivnění návykovou látkou, k tomu může dojít. Drogy samozřejmě nepatří za volat vůbec, ale my jim ukazujeme limity, kdy už bude opravdu zle. Nejde nám o zpřísnování trestní represe, ale o včasnou a účinnou reakci na jednání jedinců, kteří svým nezodpovědným a protiprávním jednáním ohrožují jiné disciplinované účastníky silničního provozu. Ti první tam nepatří. Přijetí stanoviska soudům umožní, aby jim tento závěr ve svém rozhodnutí, k jehož vydání budou moci rychleji přistoupit, jasně sdělili.

Děkuji za rozhovor.

Ptal se Petr Tomíček

PRAVIDELNĚ DARUJÍ KREV, SAMI O TOM PŘÍLIŠ NEMLUVÍ

Vězeňská služba ČR zahájila v polovině října letošního roku na jedné z pražských transfúzních stanic celorepublikový projekt, kdy stovky jejich příslušníků postupně dobrovolně darují krev, popřípadě krevní plazmu. V pondělí 23. listopadu se akce přesunula do Brna, kde se jí na Transfúzní stanici Fakultní nemocnice v Brně Bohunicích zúčastnili příslušníci vězeňské služby z jižní Moravy. Byl mezi nimi i nrap. Milan Ščerba, zástupce velitele jednotky justiční stráže Nejvyššího soudu.

Milan Ščerba daruje krev od svých 18 let. Poprvé prý zavítal na transfúzní stanici ještě s několika svými vrstevníky, vzpomíná na to jako na impulsivní nápad. „Prostě jsme se navzájem vyhecovali,“ hodnotí stručně. Kdo a proč s tím konkrétně přišel, už ani neví. Aktuálně daroval krev přibližně pětadvacetkrát, připočte-li k tomu dárcovství plazmy anebo krevních destiček, pak byl na odběrech už více než šedesátkrát. Přesnou evidenci si nevede, ale ví, že kompletní počty zaznamenává Český červený kříž. Ten mu už před lety udělil Zlatou Janského plaketu, jeho krevní skupina A+ patří k nejčastějším v České republice (krevní skupinu A má 42 % české populace), je jí proto potřeba hodně. Milan Ščerba se chtěl nechat zapsat i do registru dárců kostní dřeně, ale to už nestihl, protože tam lze vstoupit pouze do věku 35 let.

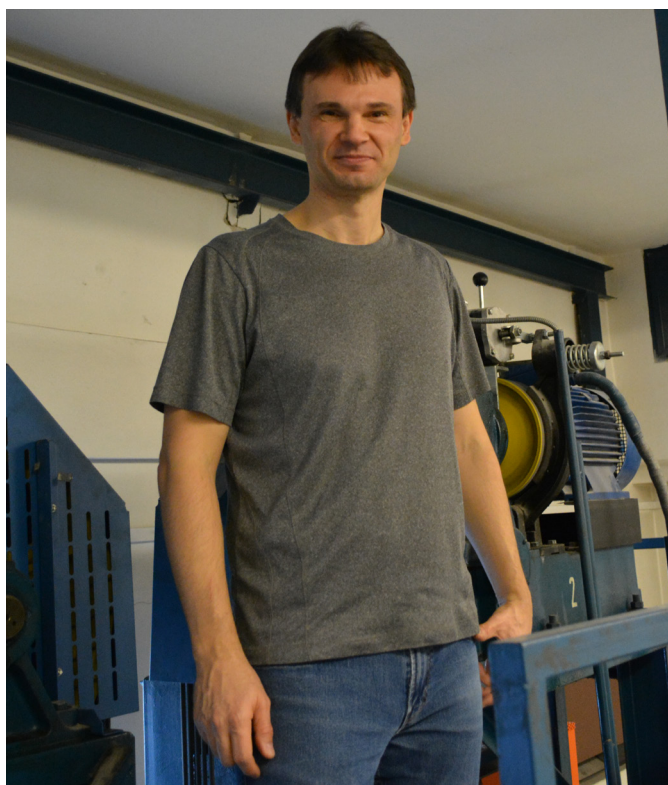
Ještě častěji, oficiálně 71 krát, daroval krev jako dobrovolný dárc Červeného kříže správce budov Nejvyššího soudu Aleš Grünwald. Zmíněné akce vězeňské služby se pochopitelně neúčastnil, nejbližší odběr ho čeká ještě v prosinci letošního roku. I on je už řadu let držitelem Zlaté Janského plakety, která se uděluje za 40 bezpříspěvkových odběrů pro Český červený kříž, rád by obdržel do dvou let Zlatý kříž Českého červeného kříže 3. třídy, který se uděluje za 80 odběrů krve. K tomu by měl daleko blíže, kdyby mu uznali jeho prvních osm odběrů, jenž absolvoval už v letech 1996 a 1997 jako tehdejší voják základní služby. Český červený kříž však započítává jen odběry krve, které se uskutečnily pod jeho hlavičkou.

Milan Ščerba při odběru krve 23. listopadu 2020 na Transfúzní stanici FN Brno – Bohunice (foto Vězeňská služba ČR).

Janského plakety - zlatá, stříbrná, bronzová.

Aleš Grünwald, nejčastější dobrovolný dárce krve v řadách zaměstnanců Nejvyššího soudu.

Protože Aleš Grünwald prodělal nedávno onemocnění Covid-19, souhlasil s odběrem krevní plazmy, obsahující protilátky proti této nemoci, a to právě nyní v prosinci, namísto plánovaného odběru krve. Jak sám říká: „Na odběr plazmy nechodím rád. Není mi příjemné, že si na transfúzní stanici z krve jen něco vezmou a pak ji zase vrátí. Přirozenější je klasický odběr. Stejně, jako je přirozené krvácení. Když mě ale v nemocnici k odběru plazmy vyzvali, samozřejmě jsem souhlasil.“ Aleš Grünwald už má spočítáno, že Zlatý kříž Českého červeného kříže by mohl získat snad za dva roky, když bude využívat každoročně možnost darovat krev až čtyřikrát. Má poměrně vzácnou krevní skupinu B+ (krevní skupinu B má v ČR asi je 15 % populace) i proto považuje bezpříspěvkové dárcovství krve za určitý závazek.

Vězeňská služba ČR předpokládá, že v celé republice se odběrů v jednotlivých krajích postupně zúčastní na 400 příslušníků a zaměstnanců, což může představovat až 180 litrů darované krve. Na svých webových stránkách přitom upozorňuje, že v České republice aktuálně chybí až 200 tisíc dárců. Svojí iniciativou dokázala motivovat i ostatní. Její akci podpořil například také Nezávislý odborový svaz Policie České republiky.

Ptal se Petr Tomíček

ROZHOVOR

ANTONÍN UHLÍŘ

Krizové plány nás připravovaly na povodeň, místo ní přišla ale tahle kovidová „potvora“.
Antonín Uhlíř, bezpečnostní ředitel Nejvyššího soudu

Krátké seznámení

K Nejvyššímu soudu původně nastoupil v roce 1993 do autoprovozu, později jako vedoucí autoprovozu vykonával paralelně funkci tzv. bezpečnostního tajemníka, bezpečnostním ředitelem je od 1. ledna 2006, kdy byla tato funkce zřízena. Zodpovídá za ochranu utajovaných informací, zabezpečení budovy Nejvyššího soudu, požární ochranu, dodržování bezpečnosti práce, v současné době mj. koordinuje činnost Krizového štábu Nejvyššího soudu.

U soudu pracuje už jen minimum zaměstnanců, kteří zde působí od prvního roku existence Nejvyššího soudu v Brně, tedy od roku 1993. Kde jste pracoval předtím a proč jste se rozhodl pro práci u Nejvyššího soudu?

Byl jsem 14 let vojákem z povolání, ale v roce 1990 jsem z armády odešel. Paradoxně jsem odcházel právě v této době, i když jsem nebyl nikdy členem KSČ. Známi se divili, mysleli si, že „nečlenství“ v KSČ musí být výhodou pro moji budoucí vojenskou kariéru, ale jak se brzy ukázalo, nebylo tomu tak. Bezprostředně po listopadu 1989 se toho v armádě příliš nezměnilo, navíc jsem měl zdravotní problémy, tak jsem si řekl, že se strýcem zkusíme podnikat. Bylo to ale strašně divoké podnikání, typické pro devadesátá léta.

Proč, v čem jste podnikal?

Protože mám rád auta a uměl jsem na nich ledacos i opravit, zřídili jsme si v Brně malou autopůjčovnu. Ale společnost na tento druh podnikání ještě nebyla připravena. Stávalo se nám, že zapůjčené auto zákazník nevrátil, odstavil ho na neznámém místě, a když se po třech měsících našlo někde na okraji Prahy, bylo skoro na odpis. Vykradené, vybydlené. V jednom z půjčených aut dokonce zavraždili jednoho brněnského taxikáře. Bylo jen otázkou času, kdy skončíme. A do toho přišla nabídka prvního předsedy Nejvyššího soudu Otakara Motejla, který budoval v Brně zázemí

Antonín Uhlíř, dnes bezpečnostní ředitel, na fotografii ještě jako služební řidič v den, kdy se Nejvyšší soud oficiálně stěhoval z Prahy do svého nynějšího sídla v Brně (10. září 1993).

pro novou instituci a hledal někoho do autoprovozu.

Proč oslovil Otakar Motejl právě Vás?

Můj další strýc byl místopředsedou tehdejšího federálního Nejvyššího soudu. Doporučil mě, když věděl, že Otakar Motejl hledá v Brně někoho, kdo rozumí autům. Strýc byl samozřejmě informován i o tom, jak se nám vede anebo spíše nevede, v našem podnikání.

Jak dlouho jste váhal, zda nabídku přijmete?

Vůbec jsem neváhal a nastoupil jsem 1. dubna 1993. A pokud dobře počítám, zaměstnanců z té doby pracuje u soudu ještě asi pět, vedoucí personálního oddělení a jedna z referentek pro Sbírku soudních rozhodnutí a stanovisek jsou tu dokonce o několik měsíců déle, než já. No a samozřejmě zde soudí ještě asi pětice soudců z té doby.

Od práce v autoprovozu je ale k funkci bezpečnostního ředitele ještě dlouhá cesta...

Ta funkce tehdy ještě neexistovala. O utajované skutečnosti se tak staral pracovník pro tzv. „zvláštní úkoly“ a měl na starosti i bezpečnost práce a požární ochranu. Postupem času tuto funkci převzal ředitel bezpečnosti a IT. Vzhledem k tomu, že se u něho blížil důchodový věk, zvažovalo vedení soudu jeho nástupce. Asi právě proto, že jsem byl minulosti vojákem z povolání, se postupně

věci, týkající se bezpečnosti, na mě začaly nabalovat. Přibral jsem si v roce 2000 nejprve k práci vedoucího autoprovozu požární ochranu a BOZP, v roce 2005 jsem byl jmenován bezpečnostním tajemníkem pro ochranu utajovaných informací, no a k 1. lednu 2006 vznikla u Nejvyššího soudu funkce bezpečnostního ředitele, tak jmenovali právě mě. Bylo logické, že tato činnost se musí vykonávat odděleně od ostatních, bezpečnostní tajemník, později podle zákona č. 412/2005 Sb. bezpečnostní ředitel, nemohl podléhat například řediteli správy, zodpovídá se totiž jen statutárnímu vedení soudu. Musí být vedoucím autonomního odboru, jakýmsi auditorem, dohlížitelem a metodikem. I proto jsem musel autoprovaz „pustit“. S oblibou říkám, že jsem sice ředitel, ale řediteluju a velím po celou dobu jen sám sobě.

Mezi Vaše kompetence anebo také povinnosti patří ochrana budovy soudu, ta je ale zároveň svěřena justiční strážii podřízené Vězeňské službě ČR. Jak přesně jsou v tomto ohledu Vaše kompetence vymezeny? Kdo koho musí poslechnout?

Justiční stráž podléhá zákonu č. 555/1992 Sb. a v něm se uvádí, že příslušníci justiční stráže jsou podřízeni spádovému velitelství, které v našem případě spadá pod oblast Věznice v Brně-Bohunicích. Zároveň jsou příslušníci justiční stráže podle tohoto zákona povinni vyslechnout pokynu předsedy soudu, místopředsedy soudu, ředitele správy a dalších osob, které určí

Antonín Uhlíř, 10. září 1993, stěhování Nejvyššího soudu z Prahy na Burešovu ulici č. 20 v Brně.

předseda soudu. No a já jsem určen právě jako ta „další osoba“ předsedou soudu. Je to možná trochu krkolomné, proč je v zákoně uveden ředitel správy a ne spíše bezpečnostní ředitel, ale v justici převažuje ten stav, že na nižších soudech dělá bezpečnostního ředitele právě ředitel správy. To jen na vyšších soudech je tato funkce samostatná, proto je to v zákoně takto.

Takže justiční stráž Vás musí poslechnout?

Rozumí se samo sebou, že z titulu své funkce nějaké pokyny k ostraze budovy justiční stráž dává. Rozumí se ale samo sebou, že když je v zákoně napsáno, aby vyslechli mých pokynů, tak kdybych jim řekl, ať všichni položí před sebe na stůl své zbraně, tak to neudělají.

Když to zrekapituluji, ředitelujete sice sám sobě, ale rozsah Vašich pracovních povinností je až překvapivě velký a především různorodý. Ochrana objektu, požární ochrana, bezpečnost práce, zdraví, ochrana utajovaných informací. Možná tam je takovým slučujícím pojmem jen to slůvko „ochrana“. Zastavme se ještě u ochrany utajovaných informací. Jak to s nimi na soudech chodí? Můžeme se o tom vůbec bavit, když jsou utajované?

Něco si říct určitě můžeme.

Potřebujete bezpečnostní prověrku?

Musím mít bezpečnostní prověrku na nejvyšší stupeň utajení.

Prověrku musí mít i můj možný zástupce, kterým je u Nejvyššího soudu Mgr. Aleš Pavel, ředitel kanceláře předsedy Nejvyššího soudu a další osoby určené pro zpracování utajovaných informací.

Kolik utajovaných spisů ročně soudem projde?

Jsou roky, kdy nepřijde vůbec nic. Jako třeba letos. Jindy tak jedna, dvě, věci do roka, někdy třeba patnáct jako předloni. Jedná se ale spíše o utajované části spisů. Ten spis, většinou trestní, má stovky až tisíce stran, někdy přijede celá dodávka. Utajovaná část je ale bokem, jak my říkáme, „žiletka“, pár listů. Tahle utajovaná část přichází rovnou mně, ani nejde spolu se zbytkem spisu přes podatelnu a přirozeně ani není uchovávána v kanceláři senátu, ale zvláště. Já tu část dokonce sám žurnalizuju a zaznamenávám do speciální poštovní knihy takzvaného jednacího protokolu. To se týká nápadu od nižších soudů. Máme však i vlastní utajované informace (dokumenty) těch je samozřejmě více. Víc bych už neprozrazoval.

Nebudeme zastírat, že o rozhovor s Vámi jsem požádal především kvůli ochraně zdraví před nákazou Covid-19. Jste to právě Vy, kdo svolává po konzultaci s předsedou anebo místopředsedou soudu jednání krizového štábu. Krizový štáb rozhodl, že právě u Vás se budou shromažďovat, řekněme hlásit, aktuální informace o nemocných soudcích a zaměstnancích a také lidech v karanténě. Právě s Vámi mnozí soudci a zaměstnanci konzultovali a konzultují

jakýsi nižší stupeň karantény. Tedy, jak si mají počínat, když je do karantény neposlal lékař ani hygienik, přestože se v jejich okolí objevila nákaza. To je pro Vás jistě úplně nová situace.

Nikdo z nás jsme se s ničím podobným nesetkali. Jako bezpečnostní ředitel jsem měl připravený plán krizové připravenosti, který má řešit jakési krizové řízení v době nepředvídané situace anebo hrozby. Z povahy katastrof, které potkaly republiku v nedávných letech, jsme se připravovali hlavně na povodně. Určitá část se věnovala průmyslovým katastrofám a nezapomnělo se ani na výpis z tzv. pandemického plánu České republiky, který řešil reakci na rozsáhlé chřipkové epidemie. Jenže, stejně přišlo něco, co tu chřipku překonává. A zasáhlo to celý svět. Takže, my jsme byli nejlépe připraveni na „povodeň“ a najednou přišla tady ta „potvora“. Hlavně na jaře jsme proto hodně improvizovali.

Přesto, pokud si dobře vzpomínám, měl Nejvyšší soud v prvních dnech a týdnech relativní dostatek dezinfekce a brzy i roušky.

Měli jsme tak trochu štěstí, že když tady v Brně vypukla před dvěma, třemi, lety žloutenková epidemie, nakoupili jsme ke vchodu do budovy Nejvyššího soudu stojan s dezinfekcí. Aby se všichni, kdo cestovali MHD a přicházejí na soud, mohli dezinfikovat. No a pak jsem se staral o to, aby byl vždy dostatek náhradních náplní. Když se na jaře objevila první vlna koronaviru, měli jsme čerstvě nakoupené zásoby, asi třicet půllitrových dezinfekce. Ten

stojan byl jen jeden a zůstává i dnes ve vestibulu, ale trochu jsme tehdy zaimprovizovali, nakoupili jsme pumpičky, které se do těch náhradních půllitrových nádobek našroubovaly a rozmístili jsme tuto dezinfekci všude po soude, kde bylo potřeba. A tak jsme začali boj s první vlnou.

A jak jsme se dostali tak rychle k rouškám?

To byla iniciativa ředitele kanceláře předsedy Nejvyššího soudu Aleše Pavla, který zařídil dodávku několika stovek roušek od brněnského výrobce lůžkovin. Dokonce jsme asi sto roušek mohli půjčit i na Ústavní soud. No a pak už začaly přicházet zásoby z Ministerstva spravedlnosti, něco jsme obdrželi i přes Vězeňskou službu.

Pamatuji si, že jsme v prvních týdnech roušky poskytovali taky přímo všem soudcům a zaměstnancům.

Když roušky v prvních dnech, vlastně po celou dobu po vypuknutí úvodní vlny epidemie, nikde nebyly a nám se je přesto podařilo sehnat, každému soudci a zaměstnanci jsme vydali jednu látkovou roušku od zmiňovaného brněnského výrobce a pak jsme mohli vydávat další omezené množství z prvních dodávek jednorázových roušek těm, kdo chodili denně do práce. Byli to především ti zaměstnanci a soudci, kteří se každodenně v pracovní době setkávali s různými návštěvníky soudu. To znamená počínaje justiční stráží, přes podatelnu, sekretariáty a senáty, co veřejně

soudily. Roušky musely přednostně dostat i uklízečky, které se pohybují po celé budově. Obtelefonovával jsem si každý týden vedoucí jednotlivých oddělení a společně jsme počítali, komu kolik roušek dodat. Jinak to nešlo, roušek bylo jak šafránu. Samozřejmě jak roušky šila celá republika, šili si je sami i naši zaměstnanci – to je potřeba zdůraznit.

Aktuálně nemá Nejvyšší soud se zásobami dezinfekce a ochranných pomůcek problém?

Ono už je všeho dost i v obchodech. Až na výjimky už soudci a zaměstnanci ochranné pomůcky dnes nefasují. Jen ti, pro které je to ochranná pracovní pomůcka, s důrazem na slovo „pracovní“. To jsou ty profese vyjmenované před chvílí. Jednorázových roušek máme snad v zásobě přes 8 tisíc, ale opravdu nevíme, jak těžké časy ještě mohou přijít. Pokud máme přes 300 zaměstnanců a jednorázové roušky je třeba neustále měnit, není to číslo až tak vysoké.

Zní to jednoduše, skoro jakoby nám pomohly náhody, ale vím, že to tak nebylo.

Od začátku pandemie jsem říkal, budme poturčenější Turka, vždy o krok vpřed. Takhle to viděl i místopředseda Nejvyššího soudu Roman Fiala, který na jaře soud řídil a úspěšně ho „provedl“ první vlnou. Takže, když vláda doporučila, aby se využívala práce z domu, my home office v podstatě týden už měli. A v krizovém štábu o tom nebyly nikdy dohady, žádné dlouhé schůzování. Dvě, tři, věty, všichni jsme se shodli a bylo to. Snad až na jeden okamžik, situaci mezi soudci a asistenty v senátu č. 27 civilního kolegia, se nám tady nikdo v práci nenakazil. A i to se neprokázalo, protože tito lidé se spolu stýkají i v soukromí. Ty zhruba dvě desítky soudců a zaměstnanců, co letos postupně od jara do dneška

onemocněly, tak většinou, nebo možná úplně všichni, mimo práci. (Pozn. – Několik dnů po tomto rozhovoru byli pozitivně testováni tři zaměstnanci správy soudu. Je pravděpodobné, že právě oni si nemoc mezi sebou předali v práci.) Já osobně si vzal za své nečekat na trasování z hygieny, natrasoval jsem si kontakty s nemocným sám, ty lidi co nejdříve obvolal a navrhl jim, jestli by nevážili možnost jakési karantény na doporučení zaměstnavatele. Musím téměř všechny pochválit, že k tomu přistupovali a přistupují i dnes zodpovědně. Zůstávali doma.

Protože jsou lidé na soudech, nebo konkrétně u Nejvyššího soudu, opatrnější než běžný vzorek populace?

To bezesporu. Určitě tady působí nějaké jejich právní vědomí. Z čehož plyne, že i když s nějakým pravidlem nesouhlasím, tak jej respektuji. Můžu dát nahlas svůj názor, ale respektuji pravidla. Opravdu jsem po celý rok nenarazil na někoho, kdo by mi snad řekl, abych si bezpečnostní opatření krizového štábu lidově strčil za klobouk. Takže s lidmi jsme to měli o dost jednodušší, než na některých jiných institucích, jak jsem slyšel z doslechu anebo ve zprávách. – No, zní to jednoduše, ale samozřejmě byly i chvíle, kdy mi neustále zvonily telefony, až se mi z toho málem rozskočila hlava. Myslím si, že jsme nedělali zmatky, to bylo důležité.

Není čas už na rozvolňování?

Ještě bych vydržel, tady být o krok napřed pro změnu nechtějme, tady bych byl radši o týden pozpátku. Nemůžeme říkat „hop“, když jsme ještě nepřeskočili.

A kdy to všechno podle Vás skončí? Kdy si budeme moci dát ruce pomyslně do kapes a říci, máme klid?

Souhlasím s většinou epidemiologů, že dokud nebude vakcína, pořád budeme mít problém. A klidně to může být problém i do konce příštího roku. Mohou přicházet další vlny. Zvláště, když podlehnou politici volání davu a budou nesmyslně rychle vše rozvolňovat. Vakcíny musí být dostatek, aby se dalo ve velkém očkovat a proočkovat určitý významný podíl populace. Já na očkování věřím. Každoročně se nechávám očkovat proti chřipce, protože sám patřím do rizikové skupiny. Mám cukrovku a jsem kardiak. I letos jsem se nechal očkovat. Tomu, jak je to s tou promořeností, moc nerozumím. Jestliže se mluví o tom, že když onemocním a vyléčím se, tak to další tři měsíce nedostanu, co je to za promořenost? Když se nakazím neštovicemi, zvládnou to a pak mám do smrti pokoj. – To chápu. Ale o smyslu promořenosti u nemoci Covid-19 pochybuju.

Děkuji za rozhovor.

Ptal se Petr Tomíček

2021

ŠŤASTNÝ A ÚSPĚŠNÝ NOVÝ ROK

HAPPY AND PROSPEROUS NEW YEAR

EIN GLÜCKLICHES UND ERFOLGREICHES NEUES JAHR

UNE BONNE ET HEUREUSE ANNÉE

AEQUITAS

INTERNETOVÝ ČTVRTLETNÍK NEJVYŠŠÍHO SOUDU

Nejvyšší soud zaznamenal v roce 2020, a s přechodem do roku 2021 ještě zaznamená, zásadní změny ve svém vedení. Poté, co byl v květnu jmenován do funkce nový předseda Nejvyššího soudu JUDr. Petr Angyalossy, Ph.D., končí po deseti letech 31. prosince funkční období místopředsedy JUDr. Romana Fialy. Protože místopředseda Nejvyššího soudu nemůže podle platných zákonů v následujícím období ve funkci pokračovat, čeká se na to, koho jako nového místopředsedu vrcholného článku obecné justice vybere a jmenuje prezident republiky Miloš Zeman.

Jedná se o výlučnou pravomoc prezidenta republiky. Společná fotografie místopředsedy Nejvyššího soudu Romana Fialy (vpravo) a předsedy Nejvyššího soudu vznikla 10. prosince, a to těsně po skončení poslední letošní porady vedení, kde Petr Angyalossy veřejně poděkoval Romanu Fialovi za všechno, co v uplynulých deseti letech jako místopředseda pro Nejvyšší soud vykonal. Roman Fiala se od ledna 2021 zařadí mezi předsedy senátů občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu, věnovat se přitom bude rozhodování mj. v oblasti dědického práva, kde je považován za přední kapacitu v celé České republice.

ČTVRTLETNÍK NEJVYŠŠÍHO SOUDU - 4/2020

Verze: elektronická, formát PDF

Redakce: Mgr. Petr Tomíček – vedoucí redaktor, Mgr. Aleš Pavel, Bc. Monika Němcová

Fotografie: Ing. Jiří Sláma, Mgr. Petr Tomíček, archiv Nejvyššího soudu, archiv Vězeňské služby ČR, soukromý archiv Antonína Uhlíře

Redakční rada:

předseda redakční rady JUDr. Petr Angyalossy, Ph.D.,
JUDr. Roman Fiala, JUDr. Jan Eliáš, Ph.D., JUDr. František Púry, Ph.D.

Grafické zpracování: Dominik Martin

Registrace: AEQUITAS ISSN 2570-572